

1613 Sammenligninger fra Kalmarkrigen

For å rettferdiggjøre trøndernes innsats - eller retter sagt mangel på innsats - fremhever ofte trønderne i sine "forsvarsskriv" vedrørende Kalmarkrigens norske innsats følgende. (Sitat fra Jon Leirfall): *"Det er en ting som historieskriverne ser ut til å ha oversett, når det gjelder å sammenligne det som skjedde med de to hæravdelinger. Både mengdemessig og kvalitetsmessig var det stor forskjell på skottene og nederlenderne. Oberst Ramsay's og Sinclair's avdeling var neppe på stort over 300 mann, mens Mønnikhoven hadde 8-900 med seg - i enkelte bøker står det hele 1200 mann. Forvekslingen skyldes trolig at det var ca. 900 leiesoldater og 300 andre, skyssfolk, kvinner og barn. Soldatvervingen i Skottland skjedde mot kongens vilje og ble til slutt stoppet av myndighetene. Skottene ved Kringen var en uøva hop av tvangsverva folk - fanger tatt ut av fengslene, landeveisrøvere og landstrykere. Våpen var det dårlig med, for det var meningen at de skulle utrustes når de kom frem til Stockholm. Mønnikhovens folk som kom igjennom Stjørdalen derimot, var de beste yrkeskrigere som fantes i Europa, leiesoldater som i årevis hadde deltatt i de store krigene der nede. Han hadde fått støtte av myndighetene i Nederland da han verva soldatene, og avdelingene var satt opp krigsmessig med tung utrustning, 600 av dem hadde musketter, det vil si de tyngste geværene som dengang fantes".* (Sitat slutt).

En slik vurdering fra en lokalhistoriker og trønder er forståelig nok - og inneholder sikkert enkelte korrekte påstander - men at de profesjonelle historikerne har oversett dette er en drøy påstand. Trolig viser det heller at historikerne har vurdert styrkene og deres relaterte innsats annerledes enn en patriot blant lokalbefolkningen i den bygda som "slapp nederlenderne igjennom".

Ingen hærfører drar på felttog uten soldater og våpen

Det hevdes at skottene omtrent ikke hadde våpen med seg, da de børser som ble beslaglagt etter Kringen ikke hadde skotske merker. Dette er trolig kun bortforklaringer. Flere funn fra Kringen, som i dag befinner seg på Forsvarsmuseet på Akershus, tyder på at skottene hadde nok våpen med seg. En hær uten våpen er ingen hær, og det er naivt å tro at Ramsay ville våge å marsjere gjennom fiendtlig landskap i flere uker uten å kunne forsvare seg. Å henvise til at skottene kun var et pakk av røvere, kriminelle og tidligere fanger, som var både uøvde, umotiverte og våpenmessig forsvarsløse, er å fjerne seg fra all virkelighet og nekte å innse enkelte vesentlige fakta. Nemlig: Blant skottene var det flere soldater med krigserfaring og dermed profesjonelle leiesoldater. Skottene var ledet av flere offiserer med lang krigserfaring fra kontinentet. I en forhørsprotokoll hos riksrådet i Skottland bevitnes at Oberstløytnant Ramsays kompani bestod av 100 fullt bevæpnede soldater, såkalte profesjonelle "militis". Disse i seg selv var verdt mer enn flere hundre utrente gamle bønder militært sett.

Dersom skottene var så lite bevæpnet og utrente, hvorfor planla de da å dra over Hedmark, slik Sinclair i henhold til flere historikere hadde hevdet flere ganger var felttogets tentative rute. Det var ikke lenge siden Hamar og domkirken ble brent og plyndret av utenlandske tropper. Sinne var meget stort hos hedmarkingene. Motstanden ville bli meget stor. Det ville for en ubevæpnet hær vært mer logisk å tatt veien via Dombås, Hjerkin, Follidal og så over Tynset. Dette var et alternativ skottene kjente godt til ifølge militærhistoriker Rolf Rasch-Engh.

3 mil pr.dag

Sist, men ikke minst: Hvordan kunne en utrenet gjeng, med umotiverte kriminelle og fanger ta seg frem fra Klungnes i Romsdal til Kringen på 5 - 6 dager. Det tilsier over 3 mil pr.dag i vanskelig terreng, hvor de attpåtil måtte klatre til fjells og ned igjen for å omgå strategiske forsvarsfeller. Dette var et meget høyt tempo til å være et felttog på den tiden, hvor de fleste tok seg frem til fots bærende sitt eget utstyr, mat, klær m.m., samt besørget egen underbringelse på alle vis, inkl. rov og plyndring. Når skulle de få tid til alt dette dersom de var utrente? Kun trenede motiverte mannskaper med tro på seg, fryktløse og fulle av selvtillit, ville makte et slik tempo. Det til ettertanke. Gudbrandsdølene hadde flaks. Men samtidig utviste de den kløkt og kampvilje som gjør dølene til hva de er, og ga grobunn for nasjonale tro på seg selv og sin selvstendighet.

Prillarguri

Selvstendighet og nasjonalfølelse

Stjørdalen ble kontinuerlig utplyndret som et resultat av stadige hærvandring til og fra Sverige. Gudbrandsdalen på sin side hadde ikke dgjentagende vandringene gjennom sitt dalføre, og så mer eller mindre på alle som forstyrret dagliglivet som "fiender". I motsetning til Gudbrandsdalen - som alltid har ligget skjermet - har Trøndelag vært enevig kamparena gjennom historien. Ikke bare har denne smale stripen vært en naturlig vei til og fra "stormakten" Sverige - som mer enn noen annen nasjon i Nord-Europa har yndet å være "stor" og gjennom sin adel stadig ligget i krig med noen. Sveriges stormakt sluttet for alltid i 1718 da Trøndelag igjen spilte en avgjørende rolle, nemlig med Armfeldts mislykkede felttog hvor 4273 soldater ble liggende igjen i en krig uten kamper.

Såvel trønderne som gudbrandsdølene har alltid stått for selvstendighet, og har heldigvis alltid hatt vanskelig for å akseptere "det nye". Denne konservatismen skyldes trolig deres sterke stilling blant "hovene" fra vikingtiden. Nord-Trøndelag har gjennom sitt frodige spiskammer

og korte vei til Sverige vært ufrivillig vertskap for utallige felttog som gjennom sin selvtekt har lagt gårder i ruiner. Trolig har ingen annen landsdel i Norge lidd mer enn Nord-Trøndelag - og spesielt bygdene rundt Stjørdalen. Men trønderne har stått på og bygd sine bygder opp igjen gang på gang.

